

Ніч Івана Богуна

Микола Вінграновський

Болиш?
Боли ж!
Боли,
Бо лине крик
Від можа і до можа Україною,
І панський перехняблений язик
Хрипить над нею стомленою слиною.
І меч горить над гривною коня,
І паля з горла кров'ю обгоріла,
Там ребра на гаках, де воля говорила,
Там червоніє чорне вороння.
Ні шелесту, ні диму з димарів,
Лиш свище вітер черепу у вуха,
По світу в'ється людська потеруха,
Що звір і той без люду олюднів.

Невірна ніч, непевна — тупу-тупу —
Безнебна ніч — татари де?! — прийшла.
Шикує смерть — не спіте! — труп по трупу,
Ридають коні, кублиться імла.
Хропуть шаблі, і ядра захропли.
Хропе і втома, цямкає губами,
І хмара ріжеться кривавими рогами
В безнебнім небі чорними шляхами,
І тиша спить, і віти, і вітри.
Мазниці густо сплять, і кругле сплять колеса,
І кулям сняться голови й серця:
Невірна ніч! Ганьба довготелеса
Схиляється до нашого лиця.
Ганьбо! Ганебино! Ганьбище, ти над нами!
Твій віщий зір на нашому чолі,
Що нашими козацькими кістками
Проторохтиш в землі і по землі.

Могил нема. Могили повтікали.
Дніпро утік — осталась лиш вода.
І вовчі небеса — над вовчими віками

Снують свою ходу — печальна та хода.

І нипає помазаником божим
Півправа, півсвобода, півжиття.
І за народом згорбленим та босим
Пильнує без'язике небуття.
З ножів і душ, де голо і де кволо,
В осліплений сльозами сліпоті
Тікає воля, дух її і слово.
І грає рабство в сурми золоті.
Ніде нікого. Правда горілиці
Лежить в траві і власну лиже кров,
І мочить морду серце у горілиці,
І душить душу зраджена любов.
Ніде нікого. Будякові очі
Важкими бджолами, вмираючи, гудуть,
Татарський кінь стриже вухами ночі,
І місячні серпи ті ночі в копи жнуть.
Та не дай боже, та не дай нікому,
Як оцьому народоньку молодому!..

Ой не дай, не дай,
А як дай, то вбий.
Покарай його, погуби,
Во язицех всіх, во думках святих
Покарай його, загуби,
Щоб не мучивсь так, не страждав отак
Цей народ-козак...

...Ні клятв, ні сліз і ні колін!
Лиш горде горе тонкостанне.
Вікно, і вітер, і квилінь,
Квиління віт неперестанне.
Листопад... що ти? А якби
Отак усе відкрокувалось,
Все до початку відмоталось,
Як жив би ти і що робив?
Що б ти робив?
...Покинь. Дивись.

Краще дивись, як мла намулиться,

Як листопадний мокрий лист
В краплисту шибку писком тулиться.
Як би ти жив? Отак би й жив!
Покинь! Ну, прошу! От, їй-богу!
Сріблястий лист маслини-лоху,
Темно-зелений лист ожин,
Трепети лист сріблясто-чорний,
І дуба-нелиня важкий,
І лист акації, як човен,
І сосен листя-їжаки —
Все опадає... — і розтане
У нім твоя і віт квилінь...
Ні клятв, ні сліз і ні колін,
Лиш горде горе тонкостанне...

Отак би жив. І за плечима
Носив би торбу інших ран.
І ця шинкарська Україна,
Й кривавоносний ятаган
Жилися б, їлися без тебе...
Листопад від землі до неба
І гілки у вікні капкан...

Що бачиш ти? За білим снінням
Ти бачиш гори, степ і шлях,
І мокрі щоки на щоках,
І голос, зірваний тремтінням.

Прощальний час надій прощальних!
Ми тут. Ми є. Ми — всі. Ми — гурт.
Єднаймося! Ми той є ґрунт
Подій майбутніх, вирішальних.

Ми знаємо, куди йдемо,
Як наші ночі йдуть за днями.
І України знамено
Кричить і горбиться над нами.

Не вірю в бога — в Україну.
Вона мій бог і поводитир.
В свободу вірю, вірю в мир.

І хоч загину — до загину.

Прозрімо ж! Люди ми чи ні?

Чи ми раби борщу і сала?

І наша воля нас зассала,

Нас, та у нашому ж човні.

До бою! Бо не буде бою.

Ледачість знелюдить і вас.

Відгасло літо — світ не згас,

І я з тобою, як з собою...

Поміж ядер, гармат, і возів, й казанів

Від Дунаю, Дністра і до Дону

На плечах жебраків,

на плечах козаків

Домовина

іде

додому.

То мене несуть, ще й коня ведуть,

Кінь голівоньку хиле,

В пережовклих степах золоту каламуть

Вітер з Вінниці хвиле.